

DAG NACHT LICHT TOCH

SYTSKE FREDERIKA VAN KOEVERINGE

BIJ DE BEZIGE BIJ

Het is maandag vandaag

DAG NACHT LICHT TOCH

een lacharchief

Sytske
Frederika van
Koeveringe

2020 DE BEZIGE BIJ AMSTERDAM

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een
projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Copyright © 2020 Sytske Frederika van Koeveringe

Omslagontwerp Marry van Baar

Illustraties omslag en binnenwerk Emma Levie

Foto auteur Sanja Marusic

Vormgeving binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam

Druk Bariet Ten Brink, Meppel

ISBN 978 94 031 8190 5

NUR 301

sytskehangt.com

debezigebij.nl

Voor Vriendin

—

HAHA

Opgezwolle – *Strik je veters*

—

HAHA

Wim Helsen – *Het uur van de prutser*

—

HAHA

Holy Motors

—

HAHA

De Jeugd van Tegenwoordig – *Makkelijk (voor ons)*

—

HAHA

Hans Teeuwen – *Dat dan weer wel*

VÓÓR VOOR 11

VOOR 17

ONDERWEG 87

TIJDENS HET VALLEN 99

BEWEGING 135

LICHT 159

VÓÓR VOOR

‘Jij moet eens nadenken hoe het kan dat jouw voorkomen veel vrolijker is dan het werk dat je maakt,’ zei een docent nadat ik hem mijn collages liet zien die bestonden uit verscheurde, gewonde lichaamsdelen die gevangenzitten in kille, hoekige delen van gebouwen.

Ik schrok. In mijn herinnering stond ik – zoals zo vaak – schaaapachtig te lachen. Al maakte deze opmerking wel iets los, nu ik terugkijk denk ik dat dát het moment was waarop ik me voor het eerst bewust werd van een lach. Of in ieder geval mijn lach. Nee, *de* lach.

Hoe verhoudt het woord zelf zich tot de lach?

Ik bedacht werk omtrent het lachen en begon de lach vast te leggen: ik bekeek andermans lachen, volgde mensen die uitgelaten lachten, soms telde ik de seconden tijdens iemands lach waarvan ik niet begreep waarom er werd gelachen, ik luisterde gesprekken af wanneer het hierover ging en deed een observatieonderzoek.

Na verloop van tijd merkte ik dat als ik me voor-
nam om een complete dag aan het lachen te wijden,
ik 's avonds met steeds dezelfde gedachte in bed
stapte: shit! Nu ben ik de lach weer vergeten?!

Dit 'zogenaamde mislukken' herhaalde en her-
haalde zich, al bleef ik tegelijkertijd fragmentarisch
archiveren: ik had sterk de drang om erachter te
komen wanneer ik lachte, hoe ik lachte, hoelang
mijn gemiddelde lach duurde en waarom ik lachte,
zo ontstond langzaam mijn lachlogboek. Alles werk-
te ik uit en ik maakte een mapje op mijn laptop aan
met de titel *lacharchief*.

Toch werd het nooit meer dan een berg gefragmen-
teerde aantekeningen. Ik vond het niet de moeite
waard om het tot een rond geheel te maken omdat
het nooit op zichzelf zou kunnen staan.

Maar nu jij ongevraagd, brutaal – nee, brutaal is
een te mooi woord –, geniepig tegen het gluiperige
en gore aan mijn leven in bent komen stormen
snap ik ineens waarom mijn lacharchief zo abrupt is
gestopt: er ontbreekt geluid, de duur en misschien
de belangrijkste: de spontaniteit van het lachen.
Het gearchiveerde zal nooit overeenkomen met het
moment van een lach. Het lijkt alsof de taal, de woor-
den die ik aan een lach gaf, de vanzelfsprekendheid

die in een lach schuilt, meteen ontkracht, doodslaait.

Zit lachen daarom zo verweven in onze taal? Met sommige vriendinnen zijn onze gesprekken zo levendig dat ik de woorden amper van het lachen kan onderscheiden.

Dan kun je je afvragen of een glimlach überhaupt wel onder lachen geschaard mag worden. En is lachen om 'iets vrolijks' echt lachen? Wanneer mag je eigenlijk spreken van echt lachen?

Als ik nu, met jou in mijn achterhoofd, de aantekeningen van mijn lacharchief herlees, zie ik hoe ik worstelde om het lachen vast te leggen. Wat valt er over mijn lach te zeggen wanneer ik fragmenten van cabaretiers keer op keer afspeel? En dat ik een gemaakte glimlach opzet voor een kassière zegt niets over die glimlach.

Hoe omschrijf je een gemaakte glimlach? Laat staan een echte? Zijn er woorden om een lach te omschrijven zoals die is? Of is dat net zoiets als bij een gevoel of een geluid: alleen maar in logge begrippen te vangen?

Het lachen permitteert zich een bepaalde vrijheid en een vanzelfsprekendheid die mysterieus blijft en misschien wel moet blijven.

Ondanks het feit dat ik dit weet en dit mijn conclusie is, sprong ik in mei 2019 toen ik de diagnose borstkanker kreeg, geheel op intuïtie, terug op mijn lacharchief en heb ik eindelijk de oorzaak van de lach kunnen doorgronden.